

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-84-46>

УДК 338.43:338.24:355.01

АГРАРНИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ЕКОНОМІЧНІ ВИКЛИКИ ТА ДЕРЖАВНІ ІНСТРУМЕНТИ СТАБІЛІЗАЦІЇ

UKRAINE'S AGRICULTURAL SECTOR IN WARTIME: ECONOMIC CHALLENGES AND GOVERNMENT STABILIZATION INSTRUMENTS

Мовчанюк Анастасія Валентинівнакандидат економічних наук, доцент,
Уманський національний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1536-3408>**Бойко Артем Володимирович**здобувач третього (доктор філософії) рівня вищої освіти,
Уманський національний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-3011-050X>**Movchaniuk Anastasiia, Boiko Artem**

Uman National University

У статті досліджено сучасний стан та особливості функціонування аграрного сектору України в умовах повномасштабної війни. Визначено ключові економічні виклики, що впливають на розвиток галузі, зокрема руйнування виробничої і логістичної інфраструктури, мінування сільськогосподарських земель, скорочення посівних площ, зростання виробничих витрат та обмеження доступу до фінансових ресурсів. Проаналізовано роль аграрного сектору у формуванні ВВП і експортного потенціалу держави, а також оцінено динаміку виробництва основних видів сільськогосподарської продукції. Особливу увагу приділено державним інструментам стабілізації галузі, зокрема грантовим програмам, дотаціям, кредитуванню, тощо. Обґрунтовано необхідність удосконалення державної аграрної політики для забезпечення економічної стійкості, відновлення виробничого потенціалу та підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору в умовах воєнних ризиків та європейської інтеграції.

Ключові слова: аграрний сектор, аграрна економіка, продовольча безпека, воєнні ризики, державне регулювання, експорт аграрної продукції.

The article examines the current state and functioning of the agricultural sector of Ukraine under the conditions of a full-scale war. The study identifies the main economic challenges that significantly affect the development of the industry, including the destruction of production and logistics infrastructure, mining and contamination of agricultural land, reduction of cultivated areas, rising production costs, and limited access of agricultural producers to financial resources. Special attention is paid to the role of agriculture as a strategic sector of the national economy that ensures food security, supports rural development, and generates a significant share of export revenues and gross domestic product. The research analyzes the dynamics of production of major agricultural products and assesses the resilience of Ukrainian agricultural producers in wartime conditions. Despite considerable losses and difficult operating conditions, the agricultural sector continues to maintain relatively stable production indicators and remains one of the key sources of foreign exchange earnings for the national economy. The study also highlights structural imbalances in certain subsectors, particularly in livestock production, which require further modernization and policy support. Particular emphasis is placed on the analysis of state instruments aimed at stabilizing the agricultural sector. The paper considers the implementation of grant programs, direct subsidies, preferential lending mechanisms, and government initiatives focused on demining agricultural land and restoring production potential. These policy measures are viewed as important tools for reducing economic risks for producers, stimulating investment activity, and supporting small and medium-sized farms that are especially vulnerable to crisis conditions. The results confirm that effective state regulation and financial support are crucial for ensuring the sustainability of the agricultural sector during wartime and creating conditions for its post-war recovery, long-term development, and strengthening of competitiveness in the context of European integration.

Keywords: agricultural sector, agricultural economics, food security, war risks, state regulation, agricultural exports.

Постановка проблеми. Аграрний сектор України є стратегічно важливою складовою національної економіки, що формує значну частку валового внутрішнього продукту, експортного потенціалу та забезпечує продовольчу безпеку держави. В умовах ринкової економіки, що характеризується високим рівнем конкуренції, волатильністю цін, глобалізацією економічних зв'язків і трансформацією ланцюгів постачання, вітчизняні агровиробники функціонують у складному та динамічному середовищі. Поглиблення процесів європейської інтеграції зумовлює необхідність підвищення конкурентоспроможності аграрної продукції, її відповідності стандартам ЄС щодо якості та безпечності, модернізації виробничих процесів і впровадження інноваційних технологій. Одночасно посилюються виклики, пов'язані з повномасштабною військовою агресією РФ проти України, яка спричинила порушення логістичних ланцюгів, втрату виробничих ресурсів, скорочення посівних площ та зростання фінансових ризиків у сільському господарстві. За таких умов особливого значення набуває державне регулювання аграрного сектору як інструмент забезпечення економічної безпеки держави. Йдеться про формування ефективного нормативно-правового середовища, гармонізованого з європейськими стандартами, реалізацію дієвих механізмів фінансової підтримки сільськогосподарських виробників і розвитку сільської інфраструктури, а також стимулювання експортного потенціалу та зміцнення позицій української аграрної продукції на світових ринках.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні засади розвитку аграрного сектору та механізми державного регулювання аграрної економіки ґрунтовно висвітлено у працях провідних українських учених, зокрема Ю.О. Лупенка [1; 6], В.Я. Месель-Веселяка [1; 6], П.Т. Саблука [1; 6], М.М. Федорова [1; 6], Я.М. Газдало [1] та інших. У їхніх дослідженнях обґрунтовано стратегічне значення аграрного сектору для національної економіки, визначено інструменти державної підтримки сільськогосподарського виробництва та окреслено напрями підвищення конкурентоспроможності продукції в умовах глобалізації.

Із початком повномасштабної війни у 2022 р. дослідницькі акценти змістилися на оцінку втрат і трансформацій галузі. У звітах Світового банку [15], Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (FAO) [14]

та аналітичних матеріалах Київської школи економіки (KSE) [3] здійснено комплексну оцінку прямих і непрямих збитків, зокрема руйнування виробничої та логістичної інфраструктури, втрат земельних ресурсів, скорочення експортного потенціалу й інвестиційної активності, а також визначено системні ризики пов'язані із блокуванням морських портів, переорієнтацією експортних потоків, зростанням виробничих витрат і обмеженням доступу до фінансових ресурсів.

Проблеми адаптації державної підтримки аграрного сектору в умовах воєнного стану висвітлено у працях Г.О. Кузьменко [5], А.А. Телендій [5], М.В. Негрей [10], А.А. Тараненко [10], І.С. Костенко [10]. Автори обґрунтовують необхідність модернізації державних програм, посилення підтримки малих і середніх господарств, формування адаптивної аграрної політики, зорієнтованої на забезпечення економічної стійкості, збереження експортного потенціалу та гармонізацію з вимогами Спільної аграрної політики ЄС. Водночас потребує подальшого дослідження вплив воєнних ризиків на структурні зміни аграрної галузі та ефективність державної стабілізаційної політики.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає у комплексному дослідженні економічних викликів функціонування аграрного сектору України в умовах повномасштабної війни та оцінці ефективності державних інструментів його стабілізації з позицій забезпечення довгострокової економічної стійкості й конкурентоспроможності галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах аграрний сектор відіграє не лише традиційну роль однієї з базових галузей національної економіки, а й виступає важливим стратегічним чинником забезпечення економічної, продовольчої та соціальної безпеки держави. Сільське господарство є одним із провідних економічних драйверів, що формує значну частку валового внутрішнього продукту, забезпечує зайнятість населення, сприяє розвитку сільських територій та виступає вагомим джерелом наповнення державного та місцевих бюджетів.

Аналізуючи стратегічні зміни, які відбувались та продовжують відбуватись в аграрному секторі України з часу набуття країною Незалежності, слід відзначити високу цінність реалізованих реформ у сільськогосподарській діяльності. Насамперед, проведення земельної реформи та перехід від колективних форм

господарювання до організаційно-правових структур, заснованих на приватній і приватно-орендній формах власності, що сприяло активізації розвитку аграрного підприємництва та підвищенню ефективності функціонування галузі.

Одним із основних індикаторів, яким характеризується місце та роль відповідного галузевого сектору в економіці країни, є його частка у структурі валового внутрішнього продукту, яка відображає внесок галузі у формування загальнодержавного обсягу виробництва.

Упродовж 2000 – 2020 років частка аграрного сектору у структурі валового внутрішнього продукту України залишалася досить високою та складала 14,5 % – 10,6 %. У 2024 році цей показник знизився до 7,1 %, проте навіть за таких умов він залишається найвищим серед європейських країн. Для порівняння, у сусідніх державах частка аграрного виробництва у ВВП варіюється в межах 1,2 % – 5,8 %, тоді як середній показник для країн Європейського Союзу становить близько 1,6 % (рис. 1).

Водночас продукція аграрного сектору традиційно посідає провідне місце в структурі експорту України, забезпечуючи стабільні валютні надходження до національної економіки. Зокрема, у 2024 році її частка в загальному обсязі експорту країни становила майже 60 %, що на 14 в.п. перевищує показник 2023 року [4].

Саме тому стійкість аграрного сектору України безпосередньо впливає на макроекономічну рівновагу, платіжний баланс та фінансову стабільність держави. Навіть в умовах

найбільших викликів, що постали перед країною, галузь зберігає статус одного з ключових джерел валютних надходжень та демонструє відносно високий рівень адаптивності порівняно з іншими секторами економіки.

Разом з тим, висока залежність сільськогосподарського виробництва від природно-кліматичних умов, кон'юнктури світових ринків, логістичних можливостей і державної підтримки зумовлює її підвищену вразливість до кризових явищ. У цих умовах питання ефективного державного регулювання аграрного сектору набуло особливої актуальності, зокрема в період повномасштабної війни, що триває на території України з 2022 року. Воєнні дії спричинили суттєві втрати виробничих потужностей, руйнування аграрної та транспортної інфраструктури, зниження посівних площ, деградацію ґрунтів, мінущання сільськогосподарських земель і скорочення доступу виробників до фінансових ресурсів. Так упродовж лютого 2022 – грудня 2024 років сукупні збитки аграрного сектору України оцінюються у 11,2 млрд доларів США, з яких 58% складають збитки за пошкоджену техніку та обладнання, 17 % – вартість ушкоджених складських приміщень, 17 % – вартість збитків за викрадені та знищені матеріально-технічні ресурси та продукцію, 8 % – інші витрати [7].

Збройна агресія російської федерації проти України, активні бойові дії та тривала окупація окремих територій зумовили масштабне забруднення земельних ресурсів і суттєво обмежують можливість здійснення гос-

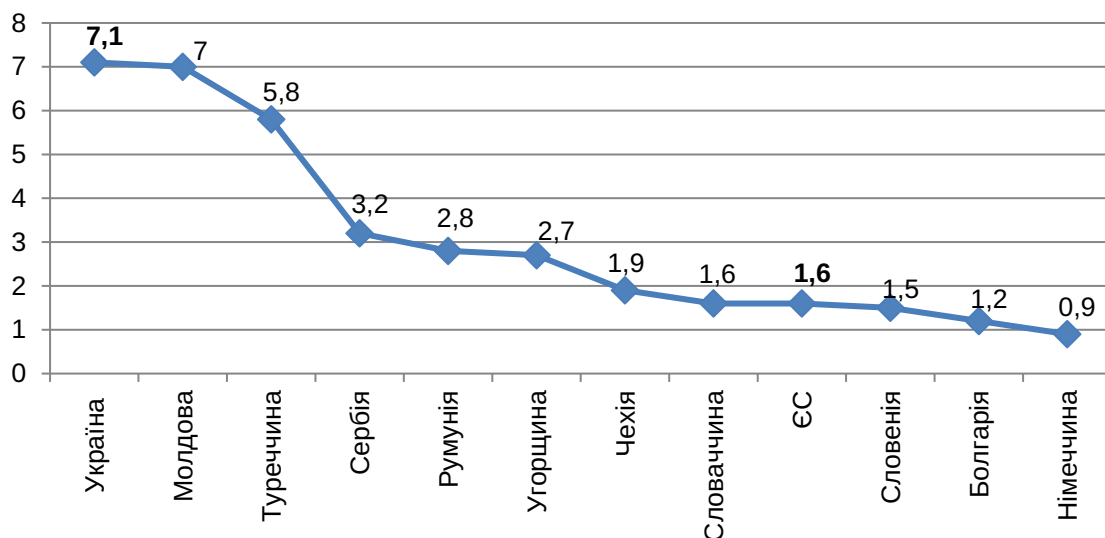

Рис. 1. Частка виробництва продукції аграрного сектору в обсязі валового внутрішнього продукту (%)

Джерело: сформовано авторами

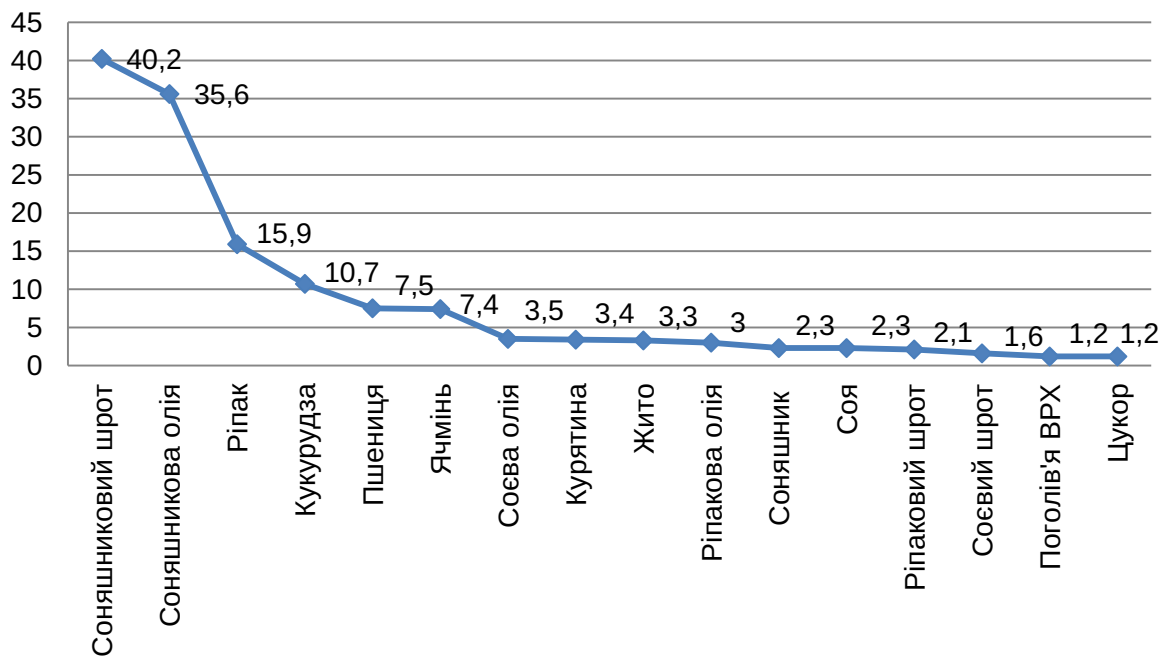

Рис. 2. Частка України у світовому експорті за видами аграрної продукції у 2024/2025 маркетинговому році, (%)

Джерело: сформовано авторами

подарської діяльності як у період воєнного стану, так і впродовж тривалого часу після завершення бойових дій. Значні площі земель стали непридатними для використання внаслідок мінування, наявності вибухонебезпечних предметів та руйнування інфраструктури.

За результатами спільного дослідження Світовий банк, Європейська Комісія, Організація Об'єднаних Націй та Уряду України встановлено, що у 2022 році найбільшого впливу повномасштабного вторгнення зазнали території Луганської (100 %), Херсонської (95 %), Чернігівської (80 %), Запорізької (74 %), Сумської (70 %) та Донецької (64 %) областей. Водночас назвати точну площу земель сільськогосподарського призначення, що зазнали впливу війни, обрахувати надто складно, оскільки ця цифра постійно змінюється і може окреслюватись мільйонами гектарів. До таких земель належать угіддя на тимчасово окупованих територіях, ділянки прифронтових зон, площі, забруднені або заміновані вибухонебезпечними предметами, а також землі, що тимчасово використовуються відповідно до законодавства в умовах воєнного стану.

Відповідно до звіту «Швидка оцінка завданої шкоди та потреб на відновлення (RDNA4)» [16], підготовленого Світовий банк, Урядом України, Європейський Союз та Організація Об'єднаних Націй, станом на початок

2025 року потреба у фінансуванні заходів із розмінування територій, що зазнали впливу війни, оцінювалася у 29,8 млрд доларів США. На цей період було обстежено близько 43 тис. га земель сільськогосподарського призначення, з яких 34,3 тис. га очищено від вибухонебезпечних предметів.

З метою формування системної державної політики у сфері протимінної діяльності Кабінет Міністрів України прийняв розпорядження № 616 від 28 червня 2024 року «Про схвалення Національної стратегії протимінної діяльності на період до 2033 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024–2026 роках» [13]. Зазначена Стратегія визначає ключові загрози національній безпеці, пов'язані із забрудненням території України вибухонебезпечними предметами внаслідок збройної агресії РФ, окреслює стратегічні цілі, напрями та завдання державної політики у сфері протимінної діяльності, а також механізми реалізації національних інтересів у відповідній сфері.

Попри всі складності сьогодення, постійні атаки з боку агресора, які спрямовані на знищення інфраструктури агросектора, створення продовольчої кризи, українські сільськогосподарські товаровиробники долаючи виклики, адаптують виробничу діяльність для забезпечення функціонування та виживання галузі.

За даними Міністерство економіки, довілля та сільського господарства України [7], у 2025 році, попри триваючі воєнні дії та несприятливі погодні умови, українські аграрії зібрали 57,6 млн тонн зернових та 17,3 млн тонн олійних культур. Ці показники мають особливе значення в контексті євроінтеграційного курсу України. За обсягами виробництва зернових Україна вже сьогодні посідає друге місце серед країн Європейського Союзу, поступаючись лише Франції (63,1 млн тонн) та випереджаючи Німеччину (45,2 млн тонн) і Польщу (36,5 млн тонн). У виробництві кукурудзи Україна є безумовним лідером: у 2025 році зібрано 23,5 млн тонн, тоді як загальний обсяг виробництва цієї культури в ЄС становить 57 млн тонн. За соняшником Україна також утримує лідерство – 9 млн тонн проти 8,5 млн тонн у всіх країнах ЄС разом.

Галузь тваринництва протягом 2022-2024 років, хоч і зазнала певних скорочень виробничих показників (рис. 4), проте, як і галузь рослинництва є перспективним напрямом для українського агросектора. Так, сільськогосподарським товаровиробникам вдалось мінімізувати спад виробництва тваринницької продукції до рівнів довоєнного виробництва, а в 2024 році продемонструвати темп нарощування виробництва м'яса та яєць у порівнянні з 2023 роком, відповідно на 105% і 102%.

Проблемним аспектом розвитку молочно-товарного виробництва в Україні залишається тривала структурна диспропорція у розподілі поголів'я корів між сільськогосподарськими

підприємствами та господарствами населення. Понад два десятиліття зберігається суттєвий розрив – більш ніж удвічі – між часткою утримання худоби на підприємствах (31 % у 2024 р.) та в домогосподарствах населення (69 %). Попри поступове нарощування обсягів виробництва на молочно-товарних фермах, ці темпи є недостатніми для компенсації стрімкого скорочення надойв у господарствах населення. Зокрема, у 2024 році порівняно з 2023 роком чисельність поголів'я корів на підприємствах скоротилась на 2 % (на 6,2 тис. голів), тоді як у домогосподарствах населення скорочення становило 10 % (на 81,6 тис. голів).

У зв'язку з цим посилюється роль держави як координатора, регулятора та гаранта стабільності функціонування аграрного виробництва. Механізми державного регулювання мають бути спрямовані на адаптацію аграрного сектору до викликів воєнного часу, мінімізацію ризиків для сільськогосподарських товаровиробників, забезпечення безперервності виробничих процесів і формування передумов для повоєнного відновлення. Пріоритетного значення набувають інструменти фінансово-кредитної підтримки, державного страхування аграрних ризиків, механізми цінового регулювання, а також цільові програми підтримки малого і середнього аграрного бізнесу як найбільш вразливого до кризових потрясінь.

Законодавчою основою для надання державної підтримки аграріям є, зокрема, закони України «Про державну підтримку сільського господарства України», «Про фермерське гос-

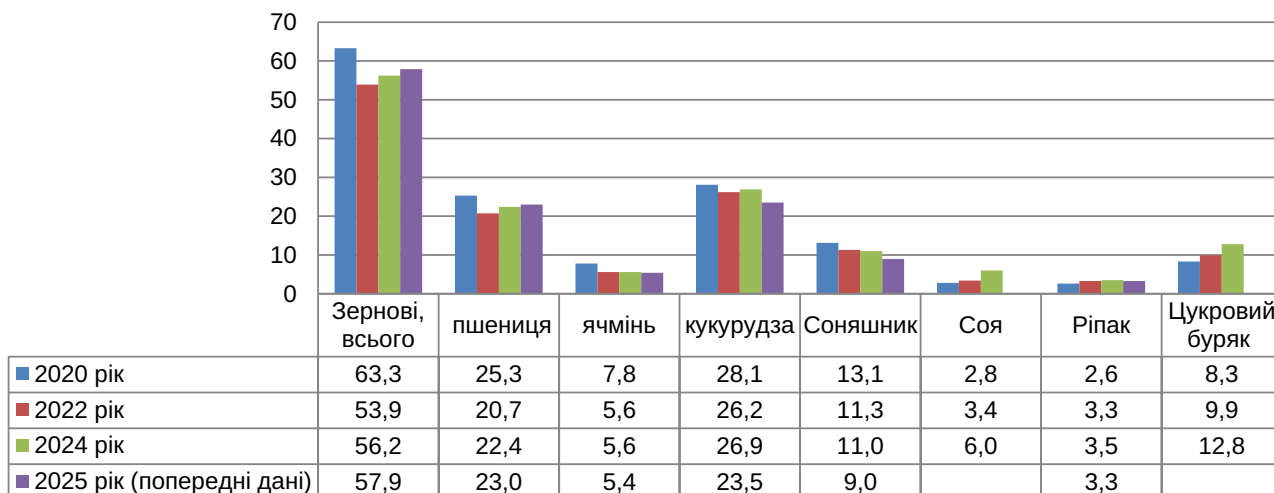

Рис. 3. Динаміка виробництва основних сільськогосподарських культур агросектором України, (млн. тонн)

Джерело: сформовано авторами

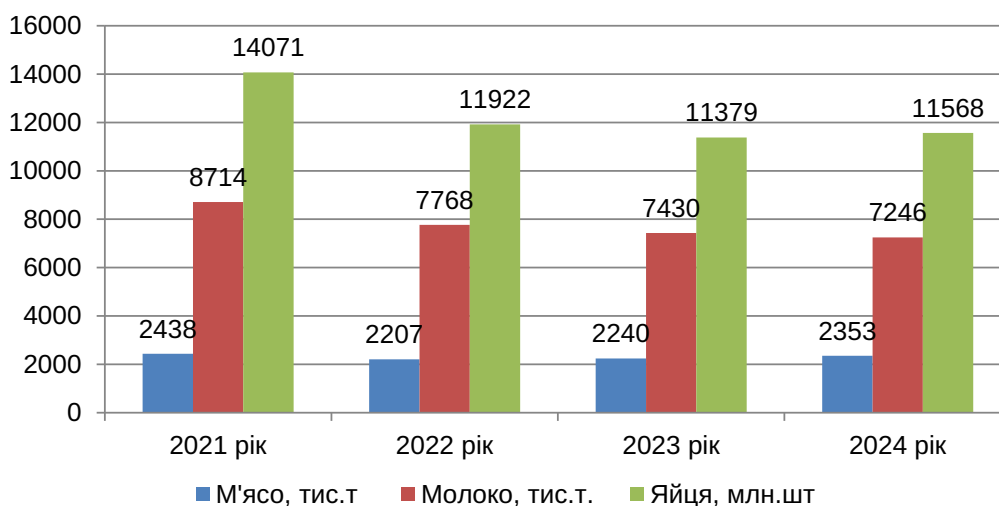

Рис. 4. Динаміка виробництва тваринницької продукції агросектором України

Джерело: сформовано авторами

подарство», «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», «Про організації водокористувачів та стимулювання гідротехнічної меліорації земель», «Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу», «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємства в Україні», а також щорічний закон про Державний бюджет України. Відповідно, у державному бюджеті щороку передбачаються кошти за низкою програм підтримки аграріїв, які періодично переглядаються та вдосконалюються з урахуванням актуальних потреб галузі.

На сучасному етапі державна допомога надається у формах субсидій, грантів і часткового відшкодування понесених витрат. Ключовим інструментом прийому заявок, їх опрацювання та ухвалення рішень щодо надання підтримки є Державний аграрний реєстр – державна автоматизована інформаційна система, призначена для збирання, обліку, накопичення та оброблення інформації про виробників сільськогосподарської продукції.

За словами заступника Міністра економіки, довкілля та сільського господарства України Тараса Висоцького, державна політика зосереджена на системній підтримці аграрного сектору, відновленні виробничого потенціалу, підвищенні стійкості господарств та розвитку стратегічних напрямів – тваринництва, меліорації, рибництва й нішевих культур. Реалізація відповідних програм передбачає модернізацію ферм, відновлення зрошувальних

систем, розвиток тваринницьких комплексів і диверсифікацію виробництва. Очікується, що такі інвестиційні проєкти сприятимуть зростанню продуктивності, підвищенню стійкості аграрного виробництва до кліматичних і воєнних викликів, а також збереженню та створенню робочих місць у сільській місцевості.

Постановами Кабінету Міністрів України від 21.06.2022 № 738 «Деякі питання надання грантів бізнесу» [11] та від 24.06.2022 № 739 «Деякі питання надання грантів для виробництв переробної промисловості» [12] затверджено Порядки, що регламентують умови надання державних грантів для суб'єктів господарювання. Основні напрями підтримки передбачають такі інструменти:

1) Мікрогранти на створення або розвиток власного бізнесу – в залежності від вибраного напрямку розвитку власного бізнесу фізичній особі, суб'єкту господарювання може надаватися безповоротна державна допомога у розмірі від 50 тис грн до 1000 тис грн;

2) Гранти для створення або розвитку садівництва, ягідництва та виноградарства – кошти надаються для висадки та облаштування нового саду, ягіднику, винограднику площею від 1 до 25 га зі створенням нових робочих місць або залучення до роботи у фермерському господарстві нових членів господарств. Один отримувач може отримати грант у розмірі до 10000 тис грн, у розрахунку, що сума наданої фінансової допомоги не буде становити більше 400 тис грн на 1 га.

3) Гранти для створення або розвитку тепличного господарства – на будівництво

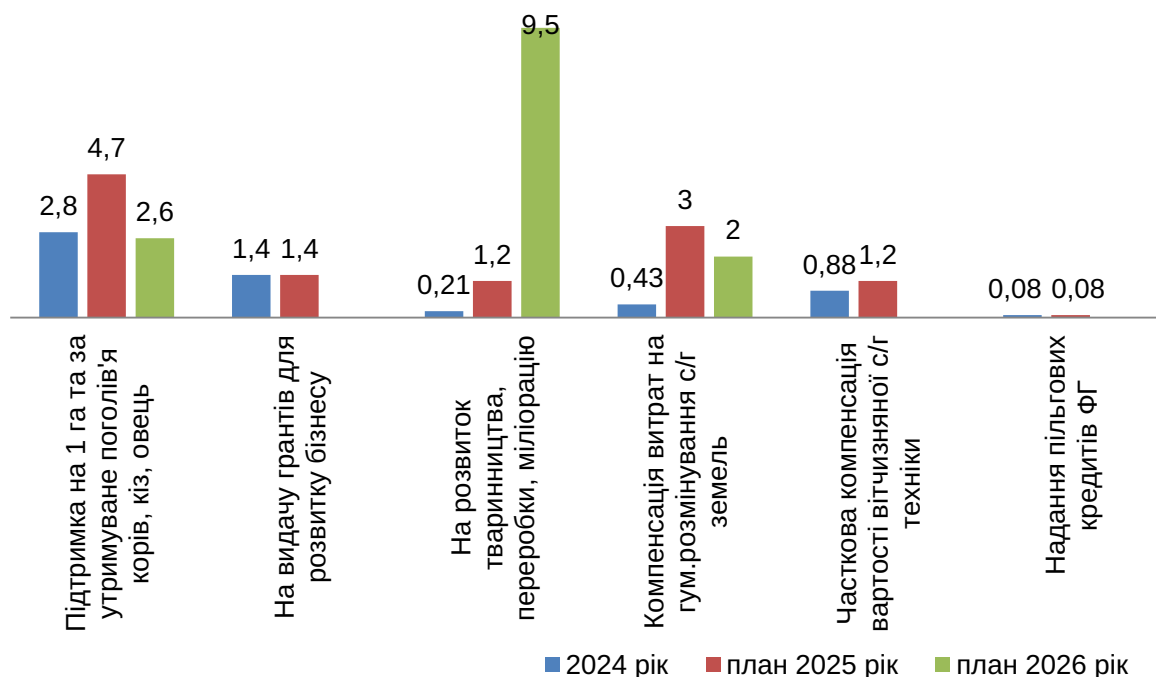

Рис. 5. Напрями державних підтримок аграрного сектора України, млрд грн

Джерело: сформовано авторами

модульної теплиці площею не менше 0,4 га та не більше 2,4 га. Сума гранту визначається відповідно до типового проекту теплиці з кількістю створених нових робочих місць, придбання засобів виробництва і може становити: 0,4 – 0,6 га – 2000 тис грн; 0,8 – 1,2 га – 3500 тис грн; 1,6 – 2,4 га – 7000 тис грн.

4) Гранти для переробних підприємств – на розширення виробничих потужностей, оновлення основних засобів виробництва. Розмір гранту, який надається одному отримувачу має не перевищувати 8000 тис грн, а для суб'єктів господарювання основні засоби виробництва яких знищені чи пошкоджені внаслідок збройної агресії РФ сума гранту складатиме до 16000 тис грн.

Зазначені інструменти грантової підтримки орієнтовані на відновлення та структурну модернізацію аграрного сектору, активізацію інвестиційної діяльності та зміцнення стійкості виробничих систем в умовах воєнних і макроекономічних викликів.

З метою стимулювання розвитку скотарства та зниження капітальних витрат на будівництво й реконструкцію тваринницьких ферм і комплексів реалізується державна програма часткового відшкодування витрат сільськогосподарським товаровиробникам у розмірі до 25 % вартості будівництва або реконструкції відповідних об'єктів, зокрема тваринницьких приміщень і доїльних залів. Також, Урядом

передбачена спеціальна бюджетна дотація у розмірі 7 000 грн на голову для тих хто має у власності від 3 до 100 корів усіх напрямів продуктивності, по 2 000 грн на голову для тих, хто утримує маточне поголів'я кіз та/або овець від 5 до 500 голів.

Виробники сільськогосподарської продукції, як фізичні, так і юридичні особи, що обробляють від 1 до 120 га сільськогосподарських угідь, мають право на отримання дотацій у розрахунку на гектар, які варіюються залежно від програми та регіону, до прикладу така підтримка у 2024 році складала по 4 000 грн/га на підконтрольних територіях, а на деокупованих – 8 000 грн/га.

За напрямами урядових програм в державному бюджеті на 2025 рік було передбачено понад 6 млрд грн на підтримку аграрного сектору [2]. Зокрема:

- 1 млрд грн – на розвиток тваринництва та агропереробної галузі.
- 4 726 млн грн на виплату дотацій на гектар сільгоспвиробникам та на утримання корів, овець та кіз;
- 200 млн грн заплановані на відновлення і будівництво меліоративних систем:
- 5 млн грн – на компенсацію ЄСВ сімейним фермерським господарствам;
- 80 млн грн – на надання пільгових безвідсоткових кредитів фермерським господарствам;

- 1,37 млрд грн – на видачу грантів, в тому числі, на сади і теплиці;
- 1 млрд грн – на розмінування сільськогосподарських земель.

Таким чином, державна фінансова підтримка має комплексний характер та спрямована на відновлення виробничого потенціалу, розвиток пріоритетних підгалузей і забезпечення продовольчої безпеки держави.

Висновки. Проведене дослідження засвідчило, що аграрний сектор України, попри значні втрати внаслідок повномасштабної війни, продовжує відігравати стратегічну роль у забезпеченні економічної та продовольчої безпеки держави. Воєнні дії спричинили руйнування виробничої та логістичної інфраструктури, скорочення посівних площ, мінування сільськогосподарських угідь і зростання фінансових ризиків для виробників. Водночас галузь демонструє відносну стійкість та адап-

тивність, що проявляється у збереженні значних обсягів виробництва основних продовольчих культур і підтриманні вагомої частки аграрної продукції в експорті України.

Встановлено, що важливим чинником стабілізації функціонування аграрної галузі в умовах воєнного часу є реалізація комплексної державної політики підтримки сільськогосподарських товаровиробників. Реалізація грантових програм, дотацій, пільгового кредитування та заходів із розмінування земель сприяє відновленню виробничого потенціалу, підтримці сільськогосподарських товаровиробників і формуванню передумов для подальшого розвитку галузі. Подальше вдосконалення державної аграрної політики має бути спрямоване на зміцнення економічної стійкості сектору та підвищення його конкурентоспроможності в умовах європейської інтеграції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гадзало Я. М., Саблук П. Т., Лупенко Ю. О., Месель-Веселяк В. Я., Федоров М. М. Аграрна реформа в Україні, її наукове забезпечення, результативність. *Економіка АПК*. 2021. № 7. С. 6–15.
2. Держбюджет-2025 підписаний Президентом. Які переваги для аграріїв? Урядовий портал: офіційний вебсайт URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/derzhbiudzhets-2025-pidpysanyi-prezydentom-ia-ki-perevahy-dlia-ahrariiv> (дата звернення 22.02.2026).
3. Київська школа економіки (KSE) : аналітичні матеріали. URL: <https://kse.ua> (дата звернення 20.02.2026).
4. Комітет з питань аграрної та земельної політики : офіційний вебсайт. URL: https://komagropolit.rada.gov.ua/news/main_news/75828.html (дата звернення 22.02.2026).
5. Кузьменко Г. О., Телендій А. А. Вплив війни на аграрний сектор України: виклики та роль державного управління у відновленні галузі. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. 2024. Т. 35 (74). № 5. С. 22-27. <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2024.5/04>
6. Лупенко Ю. О., Саблук П. Т., Месель-Веселяк В. Я., Федоров М. М. Результати і проблеми реформування сільського господарства України. *Економіка АПК*. 2014. № 7. С. 26-38.
7. Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України : офіційний вебсайт. URL: <https://www.me.gov.ua> (дата звернення 22.02.2026).
8. Мовчанюк А.В., Дяченко М.І. Аграрний сектор України в умовах війни. *Ефективна економіка*. 2023. № 2. URL: <https://nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/1154/1163> <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.2.32>
9. Мовчанюк А.В. Особливості управління маркетинговою діяльністю підприємств аграрного сектору України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2023. № 54. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2740> <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-27>
10. Негрей М.В., Тараненко А.А., Костенко І.С. Аграрний сектор України в умовах війни: проблеми та перспективи. *Економіка та суспільство*. 2022. № 40. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1474> <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-38>
11. Деякі питання надання грантів бізнесу : постанова Кабінету Міністрів України від 21.06.2022 № 738. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 22.02.2026).
12. Деякі питання надання грантів для виробництв переробної промисловості : постанова Кабінету Міністрів України від 24.06.2022 № 739. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 22.02.2026).
13. Про схвалення Національної стратегії протимісної діяльності на період до 2033 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024–2026 роках : розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.06.2024 № 616. URL: <https://www.kmu.gov.ua> (дата звернення 22.02.2026).
14. Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO): official website. URL: <https://www.fao.org> (дата звернення 20.02.2026).

15. World Bank: official website. URL: <https://www.worldbank.org> (дата звернення 20.02.2026).

16. Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA4). World Bank, European Commission, United Nations, Government of Ukraine. URL: <https://www.worldbank.org>

REFERENCES:

1. Hadzalo Ya. M., Sabluk P. T., Lupenko Yu. O., Mesel-Veseliak V. Ya., Fedorov M. M. (2021) Ahrarna reforma v Ukraini, yii naukove zabezpechennia, rezultatyvnist [Agrarian reform in Ukraine, its scientific support, effectiveness]. *Ekonomika APK*, vol. 7, pp. 6–15. (in Ukrainian)

2. Derzhbiudzhzet-2025 pidpysanyi Prezydentom. Yaki perevahy dlia ahrariiv? [State Budget-2025 signed by the President. What advantages for farmers?]. Uriadovyi portal: ofitsiinyi vebsait [Government portal: official website]. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/derzhbiudzhzet-2025-pidpysanyi-prezydentom-iaki-perevahy-dlia-ahrariiv> (accessed February 22, 2026) (in Ukrainian).

3. Kyiv School of Economics (KSE): analitychni materialy [Kyiv School of Economics (KSE): analytical materials]. Available at: <https://kse.ua> (accessed February 20, 2026) (in Ukrainian).

4. Komitet z pytan ahrarnoi ta zemelnoi polityky: ofitsiinyi vebsait [Committee on Agrarian and Land Policy: official website]. Available at: https://komagropolit.rada.gov.ua/news/main_news/75828.html (accessed February 22, 2026) (in Ukrainian).

5. Kuzmenko H. O., Telendii A. A. (2024) Vplyv viiny na ahrarnyi sektor Ukrainy: vyklyky ta rol derzhavnogo upravlinnia u vidnovlenni haluzi [The impact of war on the agricultural sector of Ukraine: challenges and the role of public administration in restoring the industry]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnogo universytetu imeni V. I. Vernadskoho*, vol. 35(74), no. 5, pp. 22–27. <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2024.5/04> (in Ukrainian).

6. Lupenko Yu. O., Sabluk P. T., Mesel-Veseliak V. Ya., Fedorov M. M. (2014) Rezultaty i problemy reformuvania silskoho hospodarstva Ukrainy [Results and problems of agricultural reform in Ukraine]. *Ekonomika APK*, vol. 7, pp. 26–38. (in Ukrainian).

7. Ministerstvo ekonomiky, dovkillia ta silskoho hospodarstva Ukrainy: ofitsiinyi vebsait [Ministry of Economy, Environment and Agriculture of Ukraine: official website]. Available at: <https://www.me.gov.ua> (accessed February 22, 2026) (in Ukrainian).

8. Movchaniuk A. V., Diachenko M. I. (2023) Ahrarnyi sektor Ukrainy v umovakh viiny [The agricultural sector of Ukraine in the conditions of war]. *Efektivna ekonomika*, vol. 2. Available at: <https://nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/1154/1163> <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.2.32> (in Ukrainian).

9. Movchaniuk A. V. (2023) Osoblyvosti upravlinnia marketynhovoio diialnistiu pidpriemstv ahrarnoho sektoru Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Features of managing marketing activities of agricultural enterprises in wartime]. *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 54. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2740> <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-27> (in Ukrainian)

10. Nehrei M. V., Taranenko A. A., Kostenko I. S. (2022) Ahrarnyi sektor Ukrainy v umovakh viiny: problemy ta perspektyvy [Agricultural sector of Ukraine in wartime: problems and prospects]. *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 40. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1474> <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-38> (in Ukrainian).

11. Deiaki pytannia nadannia hrantiv biznesu: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21.06.2022 № 738 [Some issues of providing business grants: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine (June 21, 2022)]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua> (accessed February 22, 2026) (in Ukrainian).

12. Deiaki pytannia nadannia hrantiv dlia vyrobnytstv pererobnoi promyslovosti: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24.06.2022 № 739 [Some issues of providing grants for processing industry enterprises: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine (June 24, 2022)]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua> (accessed February 22, 2026) (in Ukrainian).

13. Pro skhvalennia Natsionalnoi stratehii protymynnoi diialnosti na period do 2033 roku ta zatverdzhennia operatsiynoho planu zakhodiv z yii realizatsii u 2024–2026 rokakh: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 28.06.2024 № 616 [On approval of the National Mine Action Strategy until 2033 and the operational action plan for 2024–2026: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine (June 28, 2024)]. Available at: <https://www.kmu.gov.ua> (accessed February 22, 2026) (in Ukrainian).

14. Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO): official website. Available at: <https://www.fao.org> (accessed February 20, 2026) (in English).

15. World Bank: official website. Available at: <https://www.worldbank.org> (accessed February 20, 2026) (in English).

16. Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA4) [Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment]. World Bank, European Commission, United Nations, Government of Ukraine. Available at: <https://www.worldbank.org> (in English).

Дата надходження статті: 09.03.2026

Дата прийняття статті: 25.03.2026

Дата публікації статті: 02.04.2026